

Rade Krstič

ČISTOST MISLI IN JASNOST DUHA

Pri Mladinski knjigi je izšla knjiga z naslovom *Vrata brez vrat*, in sicer v eminentni zbirki *Klasiki kondorja*, kar pomeni, da so v knjigi zbrani koani in zenovske zgodbe zares vredni pozornosti in tehtnega študija vzhodnjaškega načina razmišljanja. Izbral, prevedel in spremno besedo je napisal Vasja Cerar, oprema je delo Rajka Vidriha, za tehnično ureditev pa je poskrbel Peter Miklič.

Že takoj na začetku se lahko poglobimo in dodobra premislimo, s čim pravzaprav imamo opravka. So to resnične zgodbe? Ali lahko v posameznih stavkih razberemo smisel? Kaj nam govori ta knjiga?

Odgovore lahko vsaj zaslutimo v 34. koanu, ki ima naslov *Znanje ni pot*: »Nansen je rekel: 'Um ni Buda, znanje ni pot.' MUMONOV KOMENTAR: Na stara leta je Nansen čisto pozabil na spodobnost. S smrdljivo sapo je razglašal družinske skrivnosti. Ni jih veliko, ki bi mu bili hvaležni za tako dobroto. *Na jasnem nebu žarko sonce. / Zemlja se z dežjem odžeja. / Odprto srce ničesar ne skriva, / a nihče ga ne posluša.*» (str. 47)

Kot lahko razberemo, če smo dovolj pronicljivi, gre za sistematično urjenje duha, da dosežemo tisto stanje razmišljanja, ko ni več ničesar obremenjujočega in lahko s pridom uporabljamo intelekt, ne da bi iskali zrno resnice tam, kjer ga ni. Ali pa. Koani namreč vzpostavijo ravnotežje z našimi notranjimi silnicami in spremljajočimi pojavi, dasiravno se lahko prebudimo ob spoznanju in dosežemo življenjsko razodetje. Ne gre za to, da bi se mučili z intelektualnimi podmenami duha in njegovega bistva ali biti same nasploh, ampak da se sproščeno predamo domišljiji, ki nas lahko (od)pelje visoko nad oblake, kjer smo priča neverjetni širini obzorja in neskončnemu »padanju« sončnega žarka, na primer. Vzhodnjaški način življenja je morebiti strog in ga je potrebno izkusiti, vendar se lahko od srca nasmejemo, če življenje jemljemo preveč resno.

Vasja Cerar namreč v spremni besedi z naslovom *O zenu in koanih (Zgodovina zena)* pravi: »Svet je sestavljen iz odnosov, ki jih ni moč ontološko reducirati, in v tem smislu niso do kraja spoznavni. Nagardžuna je v dosledni dialektični relativizem vključil tudi fenomene neposredne zavesti, *samsaro* in *nirvano*, zato se je ta skrajno idealektična filozofska šola imenovala Madhjamika (*Madhyamika*, Šola srednje poti) ali *šunjata* – vada, nauk o praznini.« (str. 139)

O praznini in ničju je pisal in govoril tudi Heidegger, rekel je namreč: »Če prav razumem, je to isto, kar skušam tudi sam reči v svojih spisih.« (Čedomil Veljačić, *Razmedja azijskih filozofij*, II/310, 1978; str. 2)

Vsekakor nam ni treba takoj drveti v knjižnice po goro materiala, temveč se skušajmo sprostiti in preberimo kakšno zen zgodbo, samo da nam ne bo dolgčas.

Potem lahko razmišljamo in uporabimo kontemplacijo, ne da bi se pri tem počutili izigrane ali izdane. Zen budizem je filozofija, religija, umetnost... Katerokoli znamko mu prilepimo, se bo zgodilo ravno obratno. Nemirni duh bo brskal in se učil iz notranjosti vsega povedanega. Tako se tudi pisec teh vrstic ne bo obremenjeval in iskal novo življenjsko filozofijo ali filozofijo življenja, marveč vam sporoča, da je knjiga *Vrata brez vrat* zanimiva in poučna. V njej je najti marsikatero modro misel, vendar pri zenu ne gre za to. Vse je podrejeno intuiciji in življenju samemu, ki ga je treba pač živeti tako ali drugače. In še vedno ne bomo zadovoljni, saj nas naglica in nestrpnost pehata od enega konca k drugemu in od enih vrat k drugim, ravno zato pa so »vrata brez vrat«.